POST - MODERNLIK VE KÜLTÜR

Berdak adına Karakalpak Devlet Üniversitesi
Sanat bilimi fakültesinin stajyer öğretmeni
Bilimsel danışman: Eşmuratov Ajiniyaz Allamuratoviç
Kültürbilim bölümünün 2. sınıf öğrencisi
Jiemuratova Jamşira Kallikoraz kızı

Annotatsiyon :

Bu makalede bu kültürel aşamanın en temel özelliklerinden biri, gerçek gerçeklik ile kopyası arasındaki sınırın kaybolmasıdır.Sosyal açıdan, bu akımın multikulturalizmin, merkeziyetsizliğin ve o zamana kadar göz ardı edilen küçük grup kültürünün ortaya çıkmasına yol açtığından bahsedilir. Postmodern düşünürler, bilgi ve değer gibi unsurları kontingent veya sosyal olarak şekillendirilmiş olarak kabul eder ve onları siyasi, tarihsel veya kültürel gelişim ve hiyerarşilerin ürünü olarak görürler.

Anahtar kelimeler : Postmodernizm, Kültür, Ana özellik.

Abstract:

In this article, one of the most fundamental features of this cultural stage is the blurring of the line between actual reality and copy. From a social perspective, it is debated how this trend led to the emergence of previously ignored multiculturalism, decentralization, and small-group culture. Postmodern thinkers regard knowledge and values as contingent or socially shaped, and see them as products of political, historical, or cultural development and hierarchies.

Key words: Postmodernism, Culture, Key feature.

Аннотация:

В данной статье одной из основных особенностей этого культурного этапа является стирание грани между реальной реальностью и копией. С социальной точки зрения обсуждается, как эта тенденция привела к появлению ранее

игнорируемого мультикультурализма, децентрализации и культуры малых групп. Постмодернистские мыслители рассматривают такие вещи, как знания и ценности, как контингентные или социально сформированные и считают их продуктом политического, исторического или культурного развития и иерархий.

Ключевые слова: Постмодернизм, Культура, Главная особенность.

Postmodernizm, XX. yüzyılın ortaları ve sonlarında gelişen bir akım olup, çoğunlukla felsefe, sanat, mimari ve edebi eleştiride modernizm geleneklerinden bir uzaklaşmayı ifade eder. Terim esasen modernist dönemden sonraki tarihi dönemi ifade etmek için kullanılmıştır.

Postmodern düşünürler, bilgi ve değer gibi unsurları kontingent veya sosyal olarak şekillendirilmiş olarak kabul eder ve onları siyasi, tarihsel veya kültürel gelişim ve hiyerarşilerin ürünü olarak görürler. Bu düşünürler, kişisel veya manevi ihtiyaçların, insanların sosyal yaşam koşullarının iyileştirilmesi, nispeten esnek ve esnek düzenlerin kurulması yoluyla karşılanabileceğini düşünürler ve bu da onları modernist geleneklerle karşılaştırır, çünkü modernist öncelikle ideal olarak görülen gerçeğe ulaşmaya daha fazla vurgu yapar.

Bazı filozoflar, modernist düşünenlerin, modernist düşünceyle geliştirilen kavramlar ve yöntemler olmadan onları eleştirmenin mümkün olmadığı düşüncesiyle, kendi fikirlerini doğru kabul etme ve ona dayanma paradoksuna maruz kalma tehlikesiyle karşı karşıya olduklarını düşünüyorlar.

Postmodernizm, modernlik dönemiyle ilişkili metanarratiflere ve ideolojilere karşı bir şüphe, ironi ve onları reddetme eğilimi olarak da tanımlanabilir. Çoğunlukla Rönesans döneminde ortaya çıkan rasyonelliği reddeder ve ideolojinin siyasi ve ekonomik gücü korumadaki rolünü ön plana çıkarır. Postmodernizmde esasen nesnel gerçeklik, ahlak, gerçeklik, insan doğası, akıl, bilim, dil ve sosyal kalkınma gibi evrensel fikirler eleştirilir. Yani bunların hiçbiri evrensel bir nitelik taşımıyor, ancak belirli tarihsel veya sosyo-ekonomik koşullar tarafından oluşturulduğu kabul ediliyor.

Bu nedenle, postmodernizm geleneği, öznel düşüncelerin ön plana çıkarılması, epistemolojik ve ahlaki görelilik ve çoğulculuk gibi eğilimlerle tanımlanabilir.

Bu kültürel aşamanın en temel özelliklerinden biri, gerçek gerçeklik ile kopyası arasındaki sınırın kaybolmasıdır. Fransız filozof Jean Baudrillard tarafından ortaya atılan "simülyakr" kavramı, postmodernizm kültürünün temelini oluşturur; yani bugün kitle iletişim araçları ve sanal teknolojiler hayata o kadar nüfuz etmiştir ki, insanlar orijinal olmayan kopyalar dünyasında yaşıyorlar. Reklamlar, sosyal ağlar ve televizyon görüntüleri, insan zihninde "hiperreallik" yaratır ve bu sahte varlık, normal hayattan daha çekici ve daha gerçek görünmeye başlar. Postmodern sanatçılar eserlerinde derin felsefi bir anlam veya mutlak bir yenilik aramayı reddederek, ironi, kara mizah ve mevcut üslupları sadece oynatma yolunu seçerler.

Postmodernizm, yüksek türler ile kitle kültürü arasındaki Çin duvarını tamamen yok etti. Eskiden sanat seçkinler ve sıradan insanlar için ayrı ayrı ayrılmıştı, şimdi ise postmodern eserler aynı anda hem sıradan izleyicilere hem de derin bilgiye sahip aydınlara yönelik olarak yaratılıyor. Örneğin, edebiyatta entelektüel bir dedektif ya da sinemada postmodern bir üslup sıradan bir insan için ilginç bir olay örgüsü sunarken, bilgili bir okuyucu içindeki gizli sembolleri ve diğer eserlere işaretleri okur. Roland Barthes'in "yazarın ölümü" kavramı da bu dönemde ortaya çıktı, buna göre metin yaratıldıktan sonra yazar konumunu kaybeder ve esere anlam kazandırmak tamamen okuyucuya kalır. Her yeni eser, kendisinden önceki kültürel katmanların parçalarından ve alıntılarından oluşan bir kolajdır.

Sosyal açıdan bakıldığında, bu akım, çok kültürelciliğin, merkeziyetsizliğin ve o zamana kadar göz ardı edilen küçük grup kültürünün ortaya çıkmasına yol açtı. Avrupa merkezciliği ve ataerkil görüşler eleştirildi ve yerel kültürlerin ve alt kültürlerin sesleri daha yüksek duyuldu. Ancak birçok eleştirmen, postmodernizmi değerlerin kaybı, manevi boşluk ve yüzeyselliği teşvik etmekle suçluyor. Postmodernizm, dünyayı yeniden inşa etmeye ya da daha iyi hale getirmeye çalışmaz, sadece parçalanmış,

karmakarışık ve mozaik bir halini kaydeder. Günümüzde dijital teknolojiler ve yapay zeka çağında metamodernizm gibi yeni akımlar ortaya çıksa da, postmodernizm modern bilgi toplumunun en önemli kültürel temeli olmaya devam ediyor.

Postmodernist eleştirel yaklaşımlar 1980-1990'larda yaygınlaştı ve kültür bilimi, bilim felsefesi, ekonomi, dilbilim, mimari, feminizm, edebiyat, edebiyat, sanat ve müzik gibi alanlardaki sanatsal yönler ve bilim alanları tarafından benimsendi. Postmodernizm, temel olarak, dekonstrüksiyon, post-strüktüralizm, kurumsal eleştiri gibi bilim dallarıyla ve Jean-François Lyotard, Jacques Derrida ve Frederic Jameson gibi filozoflarla bağlantılı olarak incelenir.

Pozitif olarak, postmodernizm plüralizmi teşvik etti, Avrupa merkezliliğini eleştirdi ve dışlanmış yerel alt kültürlerin, ulusal kimliklerin ve kadın haklarının ortaya çıkmasına geniş bir yol açtı. Kötü yönde, mutlak ahlaki ölçütleri zayıflatmakla, ortak değerleri kaybetmekle ve kültürü sadece yüzeysel bir gösteri haline getirmekle suçlanmaktadır. Bugünün dijital teknolojileri, yapay zeka ve sosyal medya ortamı, bu akımın yarattığı hipergerçeklik fikirlerinin pratik bir kanıtıdır.

Postmodernizm mimarisi, modernliğin katı ve kuru işlevselliğine (örneğin, aynı geometrik cam ve beton binalara) karşı bir isyan olarak doğdu. Robert Venturi ve Charles Jenks gibi mimarlar, binalarda tarihi üslupları (klassizm, gotik, barok) modern teknolojilerle serbestçe karıştırmaya başladılar. Binalar süslemeler, parlak renkler, ironik öğeler ve beklenmedik şekillerle zenginleştirildi. Las Vegas şehrinin mimarisi, postmodern eklektizmin en bariz pratik örneği olarak incelenmektedir.

Postmodern sinemada zaman ve mekân çizgisi bozulur, anlatım biçimi parçalanır. Yönetmenler izleyicilerle bir oyun oynuyorlar: Klasik türler (detektif, triller, vestern) birbirine karıştırılıyor, diğer popüler filmlere onlarca gizli işaret (styp) yerleştiriliyor. Quentin Tarantino'nun Crime Story, The Matrix, David Lynch'in Malloland Drive ve Christopher Nolan'ın Introduction filmleri postmodern sinemanın klasik örnekleridir.

Postmodern dönemde insanlar ürünlerin kendisini değil, onların "brendini" ve sembollerini (statüsünü) satın alırlar. Giysiler, cihazlar ve yaşam tarzı insan kimliğini ifade eden kodlara dönüşüyor. Bir reklam sadece bir ürünü satmaz, aynı zamanda ürünüyle ilgili hayal ve duyguları da satar. Turizm kültürü de postmodernize olmuştur: İnsanlar, tarihi eserlerin kendisinden ziyade, arka planlarında çekilen ve sosyal medyada yerleştirilen görüntüleri (hiperreallik) daha fazla takdir ederler.

İstifadelenen edebiyatlar:

1. Bodriyyar, J. *Simulyakrlar va simulyatsiya* (Simulacra and Simulation) – postmodern madaniyatidagi virtual borliq va soxta ramzlar tabiatini tushunish uchun asosiy manba
2. Jeymison, F. *Postmodernizm yoki kech kapitalizmning madaniy mantiqi* (Postmodernism, or, the Cultural Logic of Late Capitalism) – madaniyat va iqtisodiyot aloqasini tushuntiruvchi tadqiqot.
3. Karimov, N. va boshqalar. *XX asr o‘zbek adabiyoti tarixi* – milliy adabiyotda shakllar va uslublar evolyutsiyasini o‘rganish uchun darslik.
4. Habermas, Jürgen (1987). *The philosophical discourse of modernity : twelve lectures*. Cambridge, Mass: MIT Press. ISBN 0262581027.
5. Wikipediya.uz